

Študentské pôžičky pre študentov odborov ošetrovateľstva

Úvod

V koncepčnom materiáli *Stav ošetrovateľstva na Slovensku - kategórie, vekové zloženie, perspektívy, názory a potrebné koncepčné riešenie* sme dospeli k záveru, že na Slovensku je nedostatok sestier, ktorý sa bude i naďalej prehĺbovať. Študentské pôžičky pre študentov odboru ošetrovateľstvo by mali motivovať absolventov štúdia zostať na Slovensku a zároveň podporiť ich rozhodnutie ísť študovať ošetrovateľstvo. Materiál modeluje výdavky na daný nástroj verejnej politiky. Finančné náklady daného nástroja budú zarátané do celkového modelu rastu výdavkov na zdravotníctvo v rámci starnutia populácie.

Pomenovanie problému

Ako bolo uvedené v koncepčnom materiáli *Stav ošetrovateľstva na Slovensku - kategórie, vekové zloženie, perspektívy, názory a potrebné koncepčné riešenia*, v podmienkach slovenského zdravotného systému je preukázateľné, že vekové zloženie sestier sa mení a čoraz vyššie zastúpenie nadobúdajú sestry vekovo starších kohort. Tento vývoj môže mať v budúcnosti značné dopady na slovenský zdravotný systém.

Predmetný materiál ponúka riešenie pre zvýšenie záujmu potenciálnych študentov o daný odbor na Slovensku. Vzhľadom na to, že ošetrovateľstvo je povolanie, o ktoré je záujem v zahraničí, snažíme sa tento materiál ako nástroj na zvýšenie dopytu po štúdiu ošetrovateľstva kombinovať so snahou o ich udržanie v našich podmienkach.

Podľa štatistických ročeniek za vysoké školy Centra vedecko-technických informácií SR¹ trend počtu absolventov ošetrovateľstva má mierne stúpajúcu krivku, avšak počet absolventov, ktorí sa naozaj zaradia do systému poskytovania zdravotnej starostlivosti a zotrávajú v ňom, má tendenciu klesajúcu.

Pokiaľ v akademickom roku 2015/2016 bolo 530 absolventov, v ďalšom akademickom roku to bolo 602 a v roku 2017/2018 bol počet absolventov 672.

Štatistický výstup z registra sestier a pôrodných asistentiek (SaPA) hovorí o tom, že zo systému v období medzi septembrom 2015 a augustom 2016 odišlo 2 628 SaPA, zapísalo sa doň 1 030 SaPA. Za obdobie september 2016 až august 2017 bol počet odídených SaPA zo systému poskytovania zdravotnej starostlivosti 2 018 a novo zapísaných SaPA iba 985.

Alarmujúci je počet odídených zo systému v období september 2017 až august 2018, a to 3 125, pri novo vstúpených poskytovateľoch ošetrovateľskej starostlivosti iba 1 412. Hľadiac na tieto počty je potrebné zamyslieť sa i nad tým, že zo zapísaných sestier a pôrodných asistentiek nejaké percento v krátkom čase začalo vykonávať svoje povolanie mimo územia Slovenska.

Podľa analýzy Inštitútu zdravotnej politiky je miera ukončenia štúdia v odbore ošetrovateľstvo a aktívnej práce v slovenskom zdravotníctve na úrovni 44 %², napríklad pri lekároch je táto miera 80 %. Tento rozdiel v číslach je alarmujúci.

¹ https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-vysoke-skoly.html?page_id=9596

² Koľko chýba sestier v zdravotníctve a aké majú platy, Inštitút zdravotnej politiky, 2018

Na základe vyššie spomenutých faktov považujeme za nevyhnutné navrhnúť opatrenie, ktoré:

1. zvýši záujem o študovanie odboru ošetrovateľstva,
2. zvýši záujem o prácu v systéme ošetrovania na Slovensku.

Návrh riešenia

Náš návrh sa snaží oba ciele zahrnúť do jedného riešenia. Považujeme za dôležité riešenie skombinovať s ostatnými nástrojmi, ktoré sme rozpracovali v materiáloch o zvýšení plátov a sabbatikale, čo by malo mať synergický efekt na zvýšenie počtu sestier na Slovensku.

Princíp navrhovanej inovácie

Štát poskytne výhodnú štátnu pôžičku, ktorá bez ohľadu na sociálny status rodiny umožní financovať študentovi celé vysokoškolské štúdium ošetrovateľstva. Pôžička bude umorovaná započítaním dane z príjmu fyzickej osoby (tzn. absolvent zaplatí daň zníženú o splátku pôžičky). Parametre pôžičky budú nastavené tak, aby ju priemerný absolvent celú splatil daňami počas aktívneho pracovného života. Pôžička bude umorovaná len z daní z príjmov zo Slovenska.³

Výška poskytnutej pôžičky

Cieľom nášho návrhu je motivovať študentov, aby si vybrali prioritné odbory. V súčasnosti poskytuje Fond na podporu vzdelávania pôžičky pre študentov 1. a 2. stupňa štúdia na VŠ do výšky 3 500 eur ročne, čo predstavuje maximálne 350 eur mesačne⁴. Štruktúra výdavkov študentov ročne a mesačne dokazuje, že pre študentov zo sociálne slabších rodín neposkytuje dostatočné finančné krytie na študovanie odborov, ktoré vyžaduje vysoké študentské nasadenie, t. j. nemožnosť privyrobiť si počas štúdia.

Štruktúra výdavkov

	za akademický rok, eur	mesačne, eur
internát	1 200	120
učebnice	300	30
strava	1 200	120
ostatné náklady	1 300	130
	4 000	400

Zdroj: Vlastné výpočty.

Vzhľadom na vyššie uvedené prepočty nákladov na štúdium je naším návrhom poskytovať pôžičky do výšky 5 000 eur ročne. S tým, že na rozdiel od súčasného stavu by boli poskytované v deň zápisu na vysokoškolské štúdium, aby študenti zo sociálne slabších rodín mali dostatočne pokryté finančne najnáročnejšie obdobie štúdia na vysokej škole, t. j. začiatok akademického roka.

Pre motiváciu študentov ísť študovať ošetrovateľstvo a zostať pracovať na Slovensku navrhujeme, že v prípade, ak budú naďalej platiť dane z príjmu v Slovenskej republike, ich

³ Páleník, V. – Miklošovič, T. Návrh vysokoškolských pôžičiek s daňovým zvýhodnením, SŠDS.

⁴ <https://www.fnpv.sk/>

pôžička bude umorovaná. Ak ich daň z príjmu nebude pri plnom ošetrovateľskom úväzku dostatočná na splatenie pôžičky, zvyšná mesačná splátka bude za daný mesiac, kedy daň z príjmu nebola dostatočná na splatenie, odpustená.

Financovanie

V súčasnosti na Slovensku študuje odbor ošetrovateľstvo 1 103 študentov na verejných školách a 647 na súkromných. Celkovo je to 1 750 študentov. V predmetnej tabuľke nižšie prikľadáme objem modelovo poskytnutých úverov pre študentov odboru ošetrovateľstva. Ak by túto pôžičku využili všetci študenti odboru ošetrovateľstvo, celkové ročné výdavky by boli 8 750 tis., čo pre štát je zanedbateľná suma.

Počet študentov odboru ošetrovateľstvo	Objem poskytnutých pôžičiek ročne
10 %	875 000
20 %	1 750 000
30 %	2 625 000
40 %	3 500 000
50 %	4 375 000
60 %	5 250 000
70 %	6 125 000
80 %	7 000 000
90 %	7 875 000
100 %	8 750 000

Zdroj: Vlastné výpočty.

Splácanie

Pri nastavení systému, že za 3-ročné štúdium by si mohli študenti odboru ošetrovateľstvo požičať sumu 15 000 eur, pri splatnosti 20 rokov a 2 % úroku by mesačná splátka úveru predstavovala 75,88 eur.

výška pôžičky	15 000 eur
splatnosť 20 rokov	
úrok	2 %
mesačná splátka	75,88 eur

V tabuľke nižšie predkladáme súčasné minimálne platové podmienky sestier podľa stupňa profesionálneho zaradenia a zároveň prikľadáme ich daňovú mesačnú povinnosť. Z tabuľky vyplýva, že v súčasnej platovej úrovni je možné, aby si študenti ošetrovateľstva mohli zobrať pôžičku a nemali by ich problém splatiť zo svojej daňovej povinnosti.

Zdravotnícke povolania	súčasný plat	navrhovaný plat	daň z príjmu súčasná	Daň z príjmu navrhovaná
Sestra so spôsobilosťou na výkon odborných pracovných	902	1013	86,07	120,79

činností				
Sestra s odbornou spôsobilosťou na výkon certifikovaných pracovných činností	952	1064	94,3	112,72
Sestra, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností v špecializačnom odbore a vykonáva špecializované pracovné činnosti	1074	1165	114,37	129,34
Sestra s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa so špecializáciou a certifikátom a 5-ročnou praxou	1114	1216	120,95	137,73

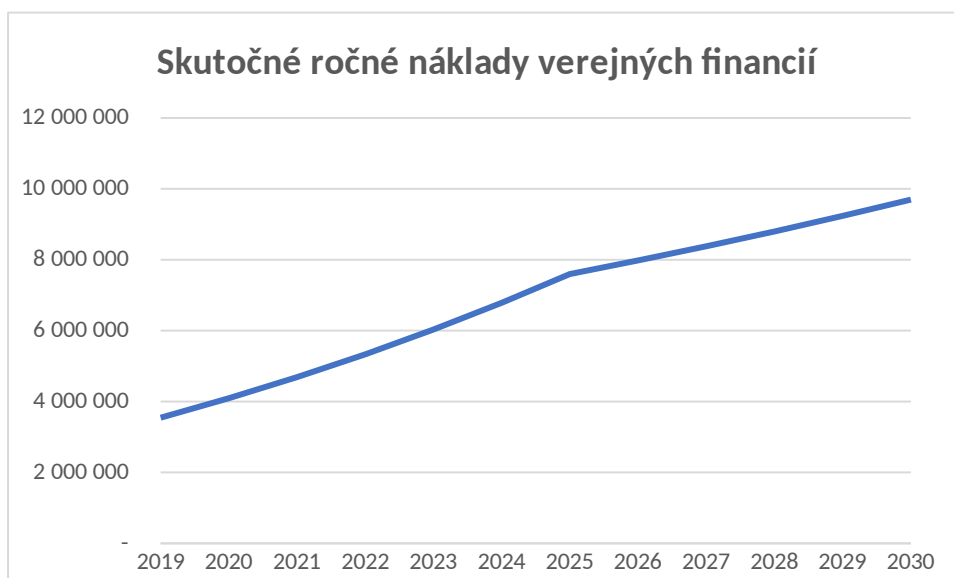
Zdroj: Zákon č. 578/2004 Z. z.⁵ a vlastné výpočty.

Modelovaný dopad na verejné financie

Vo vyššie spomenutých častiach našej analýzy sme pomenovali dôvody, prečo považujeme za dôležité pôžičku zaviesť. V ďalšom kroku je nevyhnutné namodelovať náklady spojené s daným nástrojom na verejné financie.

Základné predpoklady:

1. Základný predpoklad je, že 44 % študentov zostáva na Slovensku. U lekárov je to 80 %
2. Po zavedení pôžičky pre študentov študujúcich v odbore ošetrovateľstvo by sa zvyšoval počet študentov zostávajúcich na Slovensku až na úroveň lekárskej vied. Predpoklad je, že časť študentov nechce pracovať v slovenskom zdravotníctve.
3. Pomer tých, čo chcú zostať na Slovensku, je proxy pre žiadateľov o pôžičky.
4. Nakoľko zostávajúcich študentov je 44 %, vnímame, že v prvom roku sa zvýši motivácia zostať na Slovensku o 6 % a postupne sa bude ročne navyšovať o 5 p. b. až po úroveň, ako pri lekároch, na 80 %.

⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/578/20190901>

Zdroj: Vlastné výpočty. Graf ukazuje ročné náklady verejných financií na pôžičky.

Rozdiel od návrhu schváleného vládou⁶

Náš návrh je odlišný od návrhu schváleného vládou.

1. Navýšili sme finančné prostriedky, ktoré môžu získať budúce sestry.
2. Sprehľadnili sme, za akých podmienok by mohli budúce sestry zostať pracovať na Slovensku, a za akých nie.

V prvom rade je dôležité podotknúť, že Inštitút zdravotnej politiky, ale aj Ministerstvo zdravotníctva SR považujú dlhodobý nedostatok sestier za akútny problém. Na druhej strane považujeme ich predmetný návrh za nedokonalý z nasledujúcich dôvodov:

1. Motivácia získať 2 000 eur je nedostačujúca. Nepostačuje ani na pokrytie finančných nárokov vysokoškolského štúdia.
2. Pri rozdielnosti súčasných platových podmienok sestier na Slovensku a nášho najbližšieho suseda Rakúska je 2 000 eur ako motivácia zotrvania na Slovensku veľmi slabá.
3. Náš model pokladáme za konzervatívnejší. Vzhľadom na to, že predpoklad Inštitútu zdravotnej politiky, ale aj Ministerstva zdravotníctva SR, že po schválení daného opatrenia zostane na Slovensku v priebehu roka 75 % až 100 % sestier, pokladáme za nereálny.

Záver

Uvedené nastavené študentské pôžičky majú za cieľ nielen zvýšiť počet študentov ošetrovateľstva, ktorí zostanú na Slovensku, ale aj zvýšiť celkový záujem o študovanie daného odboru. Zvýšený počet študentov ošetrovateľstva by mohol potenciálne pochádzať z nižších sociálnych skupín, pre rodiny ktorých by to predstavovalo skutočnú úľavu v rodinnom rozpočte.

Tento článok je súčasťou projektu Politiky zamestnanosti realizovaného Inštitútom zamestnanosti. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci OP EVS .

Aktivita: Starnutie populácie

Merateľný ukazovateľ: P0587, marec 2019

Súvis s projektom: Táto analýza súvisí s aktivitou 1. Študentské pôžičky pre študentov odboru ošetrovateľstvo by mali motivovať absolventov štúdia zostať na Slovensku a zároveň podporiť ich rozhodnutie ísť študovať ošetrovateľstvo. Materiál modeluje výdavky na daný nástroj verejnej politiky. Finančné náklady daného nástroja budú zarátané do celkového modelu rastu výdavkov na zdravotníctvo v rámci starnutia populácie.

⁶ <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=BA8D6BC42748424A9B41514646134D79-B9C0EB929EC67FDCBC7D35EC24BCEA6C>